

İlyas TEKİN
Eğitimci/Yazar (E.Milli Eğt.Md)

GİRİŞ: İşsizlik önemli bir problem. İşsizlik ve parasızlık, büyük bir moral bozukluğuna ve tehlikeli sosyal olaylara neden olabilir. Bunu en çok yaşayanlar bilir. Ülkemizde 15-34 yaş aralığında 24-25 milyon kadar genç bulunmakta. Genç nüfus, gerektiği gibi hakkıyla değerlendirilirse, aslında çok önemli bir güç. Ama tersi olursa tehlikeli! Araştırmalara göre, bu yaş aralığındaki gençlerin yarıya yakını çalışıyor; okuyanlar çoğunlukta olsa da, iki milyonun üzerinde gencin işsiz olduğu anlaşılıyor.² Çeşitli sebepleri var. Birisi meslek sahibi olmamaları, diğer bir sebebi de gençlerin çalışma istekleriyle ilgili olabilir. 20-34 yaş arası, insan hayatının en önemli dönüm noktasını teşkil eder. Çünkü çoğunlukla evlilikler bu arada yapılıp ve yapılmaz da. Gençleri evlendirmek, büyüklere verilmiş önemli bir görevdir.³

Güzel de, evlenmek kolay mı? Önce insanın mutlaka bir işi olması lazım. İş bulmak, hele yeni bir iş kurmak, hiç de kolay değil! İş olmadan da evlilik zor! İşsiz insan evli ve çocuk sahibi ise, çocuklarına harçlık veremiyorsa, çok zor bir durum! Bu durum boşanmaların artmasına da sebep olabilir. Sadece bununla da kalmaz. Çünkü tabiat boşluk kaldırmaz; siz boş bıraksanız, başkaları o boşluğu daha ziyade kötü şeylerle doldurur. Başboş kalan gençler, orada burada, kötü şeylerle meşgul olmasalar bile, en kıymetli zamanlarını boşa harcamış olurlar.

Onun için Hz. Allah (cc) : “(O halde bir işi bitirip) **boş kaldığın zaman, hemen başka bir iş ve ibadete başla.**”⁴ buyuruyor. Herhangi bir özel iş ve ibadetle sınırlandırmadan **önemli işlerden birini tamamlayınca, hemen başka bir işe yönel ki böylece bütün vakitlerini önemli işlerle değerlendirmiş olasın.** Bu âyeti kerime ile bütün Müslümanlara tüm zamanlarını hayırlı ve faydalı işlerle değerlendirmeleri; çalışma, üretme, öğrenme, öğretme, yardımlaşma ve dayanışma, ibadet, dua, tebliğ ve irşat gibi dinî ve dünyevî faaliyetlerin hakkını vermeleri isteniyor.⁵ Zaman çok kıymetli, onu iyi değerlendirmek lazım.

a) Çözüm eğitimidir.

Hiçbir problem çözümsüz değildir. Çözümü eğitimidir. Zaten ekonomi, eğitimle paralel gider. Eğitim sadece ekonominin değil, bütün sorunların çözümüdür. Yalnız okuyabilen okuyacak, hem de hakkıyla okuyacak; okumayanı/okuyamayanı da (orta öğretimde bile) zorlamaya gerek yok; o da küçük yaştan itibaren kendi kabiliyetine göre işine bakacak. Herkesin üniversiteyi bitirmesi şart değil! Bitiren de hakkıyla bitirecek. Seviye düşmeyecek ve kalite mutlaka korunacak. Aksi halde bir sürü diplomalı cahil yetişir, işsizlik daha da artar. İşsizliğin bir sebebi de bu. Çünkü üniversite mezunu her işte çalışmaz. Böyle bir sorun da yok değil!

Bir atasözü şöyle: “**Sen ağa ben ağa, bu ineği kim sağa!**” Ülkede her eğitim seviyesindeki insana ihtiyaç da, iş de var. Yeter ki bir meslek sahibi olsun. Üniversite mezunu olmayıp pek çok işi, onlardan çok daha iyi yapan meslek sahipleri var.

Meslek, sanat, altın bilezik gibidir; üretim gücümüzü artırır, ekonomiyi güçlendirir. Tüketici bir toplum yerine, üretici bir toplum için buna ihtiyaç var. Çünkü üretim için meslek sahibi olmak lazım. Mesleğim hayatım ve geleceğimdir anlayışıyla ilgi ve beceriye bağlı meslek eğitimi, teorik ve pratik olarak çirak, kalfa, usta ilişkileri içinde, güzel ahlakın, doğruluğun, kardeşliğin, yardımseverliğin; kısacası bütün güzel meziyetlerin birleştiği bir sosyo-ekonomik düzen olan “**Âhilik**” kültürümüze ve sevgiye dayalı olarak öğrencilere mesleğin ve sanatın zevkini yaşatarak devam ettirilmelidir.

b) Meslek liselerinin avantajları:

- Diploma ile beraber iş yeri açma belgesi alırlar,
- Eğitimini aldıkları alanda “**teknisyenlik**” unvanı kazanırlar,
- Yurt dışı iş başvurularında **EUROPASS** sertifika eklerinden faydalanırlar,

d) Staj yaparken ücret alırlar, döner sermayede çalışanlara ek ücret verilir,

e) Mezun olduktan sonra kendi iş yerlerini açabilirler, KOSGEB tarafından verilen hibe ve faizsiz krediden yararlanabilirler,

f) 9. Sınıftan itibaren mesleki hastalıklara karşı sigortaları başlar.

g) İşe alımlarda önceliğe sahip olurlar,

h) Erkek mezunlar, mesleğinde çalışırsa askerliği ayrıca 3 yıl daha tecil edilir,

i) Askerdeyken kadrolu personele geçişte ek %25 puan verilir,

k) 40 saatlik bir kurs sonunda Usta Öğretici Belgesi sahibi olabilirler.⁶

Meslek lisesi mezunları, üniversiteye giremeseler bile, rahatlıkla iş bulabilir; hatta **iş yeri açma belgesi** aldıkları için,⁷ kendi işyerini kurar ve başkalarını da çalıştırır. Bunlar önemli avantajlar. Ama lise mezunu, üniversiteyi bitirse bile (hepsi böyle olmasa da) iş bulamayabilir. Nitekim bir milyona yakın üniversite mezunu öğretmenlik bekliyor ve bunlara her sene yenileri ekleniyor. Diğer birçok bölümden mezun olanlardan da çok sayıda işsiz var ve bazıları ne iş bulursa orada çalışıyor. Sanayiciler cnc operatörü, kaynakçı ustası bulamazken binlerce mühendis işsiz.⁸ Bunun yanında meslek liselerinin döküm, yapı, kalıp ve sıhhi tesisat bölümlerine fazla talep olmuyor. Cazip hale getirmek lazım ama para kazanmak da o kadar kolay değil!

Balık vermek yerine, balık tutmayı öğretmek daha makbuldür. Nitekim bir **Çin** ozanı **Kuan-Tzu**'nun eğitimin gücü ve önemi için yazdığı şiir günümüze de ışık tutmaktadır:

*“Bir yıl sonrasını düşünüyorsan eğer, tohum ek,
On yıl sonrası ise tasarladığın, ağaç dik,
Ama yüz yıl sonrası için, halkı eğitmeye devam et.
Birisine balık verirsen, doyar bir defalık.
Balık tutmayı öğret doysun ömür boyunca.”⁹*

c) **Peygamberler de meslek sahibi idiler:**

Mesleğin ve sanatın önemini anlatmak bakımından peygamberleri örnek verebiliriz. Zira peygamberlerin çoğunun bir, hatta birkaç mesleği olduğunu görüyoruz. Ancak bu konu uzun olduğu için geçiyoruz.¹⁰ Peygamberlerin bir sanat ve meslek sahibi olmaları, herhalde konunun önemini anlatmaya yeter.

Ekonomi ve istihdam için başta tarım ve hayvancılık olmak üzere meslek eğitimine çok önem vermemiz lazım!

d-)Avrupa Birliği ülkelerinde meslek lisesi oranı:

Avrupa Birliği ülkelerinin büyük çoğunluğunda meslek eğitiminin (orta öğretim içindeki) oranı yüzde 60'ın üzerinde; genel lise ise yüzde 40'ın altındadır. Mesela en yüksek oran, **Avusturya**'da: % 77, **Belçika** ve **Çek Cumhuriyeti**'nde: %73, **Finlandiya**'da: %70, **Hollanda**'da: %67, **İsveç**'te: %66'dır.¹¹

Bizde ise tam tersine genel lise, %60'ın üzerinde (%62,5); meslek lisesi ise %40'ın altındadır (38,1). Bunun içinde **İmam-Hatip Lisesi** öğrencileri de var ve oranı %9,4 civarındadır. O zaman gerçek oran, **%28,7'dir.**¹²

Bakanlığın resmi rakamları: Milli Eğitim Bakanlığının verilerine göre; Türkiye'de örgün eğitimde, okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde 9,928304'ü erkek, 9,227267'si kız olmak üzere **toplam 19,155571 öğrenci var.**

Öğrencilerden 15,839140'ı resmi, 1,578233'ü özel ve 1,738198'i ise açık öğretim kurumlarındadır. Resmi okullarda eğitim görenlerin 8,147339'u erkek, 7. 691801'i kız. Özel okullarda ise 864762 erkek, 713471 kız. Açık öğretimde kayıtlı aktif öğrencilerin 916203'ünü erkek, 821995'ini kızlar oluşturuyor.

e-) En fazla öğrenci ortaöğretimde:

Örgün eğitimdeki öğrencilerin 1,885004'ü okul öncesi eğitimde, 5,433901'i ilkokulda, 5,293 067'si ortaokulda, 6,543599'u ortaöğretimde. **Ortaöğretimdeki 6,543599 öğrencinin 4,092604'ü genel liselerde, (% 62,5), 1,833717'si mesleki ve teknik liselerde, (% 28,7), 617278'i de imam hatip liselerindedir (%9,4).**¹³ Bakanlığın resmi rakamları böyle!

f-) Meslek Lisesi Memleket Meselesi:

Meslek Lisesi Memleket Meselesi (MLMM) Projesi, Koç Holding'in 21 Haziran 2006'da, 80. kuruluş yıldönümü olması münasebetiyle, **Milli Eğitim Bakanlığı** işbirliği ve **Vehbi Koç Vakfı**'nın desteğiyle başlatılan bir projedir. Proje kapsamında **VKV**'nın, **Koç Holding** şirketlerinin desteğiyle 7 yılda 8.000 meslek lisesi öğrencisine **“staj destekli burs”** vermesi ve

gençlerin kişisel ve mesleki gelişimine çeşitli programlarla katkıda bulunması öngörülmüştür.

“**Mesleki-Teknik Eğitimi Özendirme Programı**” kapsamında gerçekleştirilen projenin amacı, “**imkânları kısıtlı, başarılı ilköğretim mezunu gençlerin sanayi, bilişim ve hizmet sektörüne eleman yetiştiren meslek liselerine girmelerinin desteklenmesi; staj imkânı sağlayarak, bilgi, beceri ve yeterliliklerinin artırılması ve ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli teknik elemanların yetiştirilmesi**” olarak tanımlanmıştır.

Projeye, “**mesleki-tekniik eğitimin ülke ekonomisi açısından önemi konusunda toplumun her kesiminde yönlendirmeyi sağlamak, devlet ile iş dünyası arasında işbirliğinin tohumlarını atmak; kalifiye iş gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunarak gençleri meslek eğitimine özendirmek**” hedeflenmiştir.¹⁴

Bu proje ile 2006’da %36 olan meslek lisesi oranı, kısa zamanda yüzde **13 artışla %49’lara** yükseldi. Bu, çok önemli bir oran. **En yüksek olduğu yıl 2014: %49, 2015: %48, 2016: %46.** Ne yazık ki bir yıl sonra **2017’de %39’a düştü** ve ondan sonra da %40’ın üzerine çıkmadı.¹⁵

Cumhuriyet tarihinde meslek lisesi oranının en yüksek olduğu yıl, **%67 ile 1923-1924** öğretim yılıdır.1943-1944’te %23’e kadar düştü, **1983-2000 yılları: %40-46** arasındadır.¹⁶

g-) İstenirse olur, olmaması için hiçbir neden yok!

Demek ki, meslek lisesi oranını yükseltmek, hiç de zor değil. İstenirse olur ve oluyor. Nitekim meslek lisesi oranını, görev yaptığım **Ümraniye’de** (2001-2011, 6 aylık bir boşluk var) **%65’e; Üsküdar’da** (2011-2014) ise **%62’lere** çıkarmıştık. Briefing raporlarında vardır. O dönemlerde görev yapan birçok arkadaşımızın bu yönde güzel çalışmalar yaptığını biliyorum...

Meslek lisesi oranını, illa da %60’ın üzerine çıkartmak şart değildir; yüzde 50’lere çıkması bile çok şeyi değiştirir.10 yıl önce yüzde 49’a çıkan meslek eğitiminin, %50’nin üzerine çıkarmaması için hiçbir neden yok! Yeter ki yönlendirme ve özendirme yapılsın! Bu da zor bir iş değildir. Nitekim meslek eğitimine çok önem veren, dünyanın en büyük ekonomisine sahip ülkelerden **Almanya’da** bile

(geçmişte yüzde 65 olabilir ama) son yıllarda meslek lisesi oranı, bütün eyaletlerde **%52’dir**.¹⁷ Şüphesiz sadece sayıyı artırmak yetmez; keyfiyet ve kemmiyet, yani nitelik bütün eğitim kademelerinde çok önemli. Niteliksiz nicelik aldatıcı olabilir, hatta olur!

i) Mesleki Eğitim Merkezleri:

Eskiden **Çıraklık Eğitim Merkezi** olan (şimdiki) **Mesleki Eğitim Merkezleri**’nde de meslek eğitimi veriliyor. Burada öğrenciler ilgi ve yetenekleri olan meslek alanında hem çalışarak hem de okuyarak eğitim alıyorlar. Eğitim süresi 4 yıldır. Meslek lisesi öğrencisinin okulda aldığı eğitimi, MESEM öğrencisi ağırlıklı olarak işletmelerde almaktadır. Mezun olduğu alanda istihdam oranı %88’dir.¹⁸

Meslek liselerinden farklı olarak;

a) Okul eğitimi haftada bir gündür; öğrenciler haftada 1 gün okulda teorik eğitim, 5 gün ise işletmelerde pratik eğitim alırlar. Meslek liselerinde ise, meslek dersleri okulda atölyelerde verilir; son yılda ise, iş yerlerinde staj yapılır.¹⁹

b) Mesleki eğitim merkezlerinde 39 alan, 193 farklı dalda istenilen eğitime başvuru yapılabilir. İşletmelerde mesleki eğitim ilk seneden son seneye kadar devam eder.

c) Öğrenciler, üçüncü yılın sonunda kalfalık, dördüncü yılın sonunda ise ustalık sınavına girerler. Başarılı olanlara belge verilir.²⁰

d) Mesleki eğitim merkezi mezunları “**Ustalık Belgesi**” ile “**Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Diploması**” olarak, meslek lisesi mezunları gibi, kendi işyerlerini de açabilirler.²¹

k) Bazı öneriler:

1-Bütün meslek liselerinin hangi meslekte eğitim veriyorsa o adla anılması.

Meslek liselerinin “... **Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi**” adıyla anılması yanlış. Şöyle ki:1992’de yayımlanan 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkındaki kanun ile Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Daire Başkanlığı, Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı kuruldu.²² 2011’e kadar devam etti.

2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu 6 birim, **Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü** adı altında birleştirildi. **Çıraklık eğitimi** örgün ve zorunlu eğitim kapsamına alınarak **Mesleki Eğitim Merkezi** olarak meslek liselerinin bağlı olduğu **Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü**'ne bağlandı. Bu yapılırken, meslek liselerinin adı, "...**Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi**" olarak değiştirildi.²³

Hâlbuki hiç gerek yoktu, aynı isimle tek genel müdürlüğe bağlı kalabilirlerdi. Dolayısıyla meslek lisesi isimleri eskiden olduğu gibi;

- Endüstri Meslek, **A. Endüstri Meslek Lisesi**,
- Ticaret Meslek, **A. Ticaret Meslek Lisesi**,
- Kız Meslek, **A. Kız Meslek Lisesi**,
- Sağlık Meslek, **A. Sağlık Meslek Lisesi**,
- Tarım Meslek, **A. Tarım Meslek Lisesi**,
- Ayakkabıcılık, kuyumculuk, plastik teknolojisi, denizcilik, matbaa, motor, yapı ve turizm otelcilik vb liseler **Anadolu Meslek Lisesi** olarak değiştirilmelidir. Doğrusu budur.

Böylece öğrenci ve veli, hangi okulun hangi meslekte eğitim verdiğini daha ilk başta okulun adından anlar. Kolaylaştırmak varken, zorlaştırmaya ne gerek var?

2- Yönelme, yönlendirme ve meslek liselerinin tanıtılması: 2003'te yayımlanan "**Yönelme Yönergesi**"ne göre 6, 7 ve 8. sınıflarda yönelme var.²⁴ Fakat zorunlu olarak uygulanmıyor ve zorunlu olması da sıkıntılı olabilir. Yönlendirmenin ikna yoluyla severek ve isteyerek olması faydalı olur. **Yukarıda belirtilen avantajlar yeterince anlatılsa herhalde durum değişir.** Bunun için rehber öğretmenler ile meslek lisesi yöneticileri tarafından, ortaokul son sınıf öğrencilerine, meslek liselerini tanıtma ile yönlendirme yapılmalıdır. Meslek liseleri, afişler ve videolarla, hem kendi sayfalarında ve hem de ortaokullarda öğrencilere tanıtılır. Bu öğrenciler ve velileri, meslek liselerini ziyaret ederek okulu, atölyeleri görüp bilgi sahibi olurlar. Bu yıl İstanbul'da başlatılan bu uygulama tüm illerde uygulanabilir. Çünkü zaten **her gencin içinde gizli bir kabiliyet ve çalışmak istediği bir iş ve meslek vardır.**

Bunu genelde öğretmen ortaya çıkarır ve velisiyle de istişare eder. Zira eğitimin bir tarifi de: "**çocukta var olan gizli kabiliyetlerin ortaya çıkarılmasıdır.**" Çocukta var olan gizli kabiliyetlerin ortaya çıkarılması, hayat kurtarmak kadar önemlidir. Doğru meslek seçimi için okul, ilçe ve il milli eğitim müdürlüklerinde rehberlik güçlendirilmeli ve meslek lisesi avantajları iyi anlatılmalı.

3- Meslekçi yönetici atanması: Meslek liselerine yönetici atanırken mutlaka meslekçi (atölye, laboratuvar veya meslek dersleri öğretmeni) atanması lazım. Bu zaten yönetmelik gereği.²⁵ Fakat bundan taviz verilmemeli.

4- Mülakatlar torpile kılıf olmasın!

Aslında "**mülakat**" güzel ve sevdiğim bir kelime; adalet ve hakkaniyetle yapılsa, özellikle öğretmen ve yönetici seçiminde faydalı olur. Ama öyle olmuyor, bu güzel kelime torpile alet ediliyor. Mülakatlar torpile kılıf edilirse, uygulamalılar hariç, nerde varsa hepsinde kaldırılması; yerine ehliyet, liyakat ve tecrübeye dayalı başarının esas alınması gerekir. Tecrübe, bizzat yaşayarak kazanılır. Kanun ve mevzuatta yer alan sözlü sınav (değerlendirme komisyonları) maddeleri, mahkemeler tarafından iptal edilmişti. Ancak öğretmen atamalarında sözlü sınavın 1 Temmuz 2024 tarihinde başlayacağı bakanlığın sitesinde yer alırken;²⁶ Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği'nde²⁷ de sözlü sınav var. Buna göre, şu anda ilk defa atanacaklarda uygulandığı anlaşılıyor.²⁸

Eskiden öğrencilere yazılıda aldığı notun altında sözlü notu verilemiyordu, uyumlu olması gerekiyordu.²⁹ Fakat bu yönetmelik de yürürlükten kaldırıldı.³⁰ Şimdiki Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ile Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği'nde "**sözlü sınav**"a rastlamadık.³¹ Hiç olmazsa (uygulamalılar hariç) her türlü mülakatta yazılı notun altında sözlü notu verilmemeli. En azından fazla haksızlık yapılmış olmaz! Burada vicdanî sorumluluk ve kul hakkı vardır. Hz. Allah (cc), kul hakkını affetmez; o yetkiyi sadece hak sahibine vermiştir ve ancak hak sahibi affedebilir. Bu bakımdan kul hakkı en tehlikeli günaha girer.

Adalet, yüce yaratıcının emridir;³² önemine binaen ilgili âyeti kerime, her hafta Cuma namazında hutbenin sonunda okunur.

Adalet gök kubbenin direği ve devletin dinidir. Devlet ancak adaletle ayakta durur. Sevgili peygamberimizin Mekke'nin fethinden sonra, Kâbe'nin anahtarını tekrar (Müslüman olmadan önce, Oğuz Türklerinden) Osman bin Talha (ra)'ya vermesi, ehliyet, liyakat, tecrübenin ve emanetin ne kadar önemli olduğunu gösteren çok anlamlı bir örnektir.³³ Devlet işlerindeki görevler ve makamlar birer emanettir. Emanetin ehline verilmesi de yüce Allah'ın (cc) emridir.³⁴ Koltuklar da bir gün mutlaka gidecek ve sahipleri yaptıklarıyla baş başa kalacaktır.

Yönetici vücutta baş gibidir. Baş ne kadar iyi yönetirse, vücut da o kadar rahat eder. Meslek eğitimi konusunda çok tecrübeli, ehliyet ve liyakat sahibi meslekçi yöneticiler var. Başarılarıyla rüşünü ispat etmiş yöneticilerin, hak ettiği yerlere gelmesi gerekir. Onlara yetki ve sorumluluk verilirse, meslek lisesi oranı rahatlıkla yüzde 50'lere çıkabilir. Ama galiba tersi oluyor. Mesela bu konuda 6 kitabı bulunan ve **İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü**'nde 2007'den itibaren 10 yıl şube müdürlüğü yaparken meslek eğitimine büyük katkısı olan, çalışkan, konulara vâkıf ve başarılı **Erol DEMİR**, şu anda **Küçükçekmece**'de şube müdürü. Hâlbuki **İstanbul** son durak, bundan sonra artık ilçeler değil, bakanlıkta genel müdürlük olmalı, oralarda değerlendirilmeli. Bunu özellikle meslek eğitiminin gelişmesi için yazıyorum. Fakat sadece büyük şehirlerde değil, taşrada da alanında uzman ve önemli başarıları olan yöneticilerin bakanlıkta değerlendirilmesi gerekir.

5- Kız Meslek liselerine bayan yönetici atanması: Kız meslek liselerine mutlaka bayan müdür ve müdür yardımcısı atamak gerekir. Eskiden böyle idi. Okula gidiyorsunuz, öğrencilerin hepsi kız ama müdür ve müdür yardımcıları erkek. Olacak şey değil! Bir yasak olmasa bile, erkek yöneticilerin, hiç olmazsa, kız meslek liselerini bayan yöneticilere bırakmaları (bir erkek müdür yardımcısı olabilir), hem nezaket ve hem öğrenciler açısından daha uygun olmaz mı? Çünkü kızların problemlerini bayanlar daha iyi anlar. İnşallah bana kızmazlar. Ama doğrusu budur. Biz doğruları yazmak zorundayız. Son günlerde bu yönde gelişmeler olduğunu duyuyorum.

Ancak kanaatimce kız meslek liselerine bayan yönetici atanması konusunda ilgili yönetmeliğe bir cümle eklenmesi gerekir,³⁵ eğer bayan yönetici bulunamazsa, o zaman olabilir.

Yeri gelmişken sevindiğim bir hususu da belirtmem gerekir. Şu anda **İstanbul**'da 5 ilçenin (**Adalar, Beykoz, Eyüp, Sancaktepe, Şişli**) milli eğitim müdürünün bayan olması, çok sevindirici. Başarılı çalışmalar da yapıyorlar. Bayan yöneticilere fırsat verilirse, güzel işler yaptıkları görülecektir.

6- Burs verilmesi: DPYB (Devlet Parasız Yatılı Bursluluk) sınavında başarı şartı aranmaksızın ailesinin durumu iyi olmayan meslek lisesi öğrencilerine burs verilmesi. Olabilirse tabii. Fakir ailelere yardım yerine, tıpkı balık vermek yerine, balık tutmayı öğretmek gibi daha uygun olur.

7- Ücret verilmesi: Meslek liselerinde okuyan öğrencilere; mümkünse, mesleki eğitim merkezlerinde olduğu gibi³⁶ 10. Sınıfta asgari ücretin 1/3, 11. Sınıfta 2/3 ve staj yaparken (12. sınıfta) asgari ücret veya yarısı kadar ücret verilmesi de önemli bir teşvik olur. İmkân varsa, yoksa zaten yeteri kadar avantaj var...

8- Yükseköğretime geçiş kolaylığı: Üniversite giriş sınavlarında meslek lisesi mezunlarına meslek derslerinden sorular sorulmak suretiyle alanında yükseköğretime, ön lisans bölümlerine sınavla giriş kolaylığı sağlanabilir. 2002-2017 yılları arasında uygulanan sınavsız geçiş sistemi ile meslek lisesi mezunları, kendi alanlarıyla ilgili meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş yapılabiliyorlardı. Kaliteyi düşürdüğü gerekçesiyle kaldırıldı.³⁷ Bu normal. Kalite düştüğü için bunun yerine sınavla alanlarında bir kolaylık sağlanabilir.

9- Geleceğin Meslekleri: Mesleklerin geleceği ve geleceğin mesleklerini çok iyi hesap ederek planlamak lazım. Çünkü geçmişteki bazı meslekler şu an yok, gelecekte bazı mesleklere ihtiyaç olmayacak! Teknoloji hızla değişiyor ve gelişiyor. Yapay zekâ diye bir olay var. Nitekim **WEF, Dünya Ekonomik Forumu**'nun mesleklerin geleceğine ilişkin 2023 raporuna göre, önümüzdeki 5 yılda, mesleklerin neredeyse dörtte birinin (%23), %12,2'lik büyüme, %12,3'lük düşüş nedeniyle, değişmesi bekleniyor.³⁸

Sanayi kuruluşları ve işadamlarıyla dayanışma ve istişare ile teknolojik gelişmeleri de takip ederek, gelecekte ihtiyaç duyulan meslek dallarında bölümler açılmalı. Fakat geleceğin mesleklerini sadece internet, bilişim, dijital ve teknolojiden ibaret zannederek insan hayatı için her zaman gerekli olan tarım ve hayvancılık asla ihmal edilmemelidir.

10- ÇPL (Çok Programlı Lise): Bölgeye göre (küçük ilçe ve beldelerde) hem lise ve hem de meslek lisesi ihtiyacını karşılamak üzere **çok programlı lise** açılabilir. Çünkü bu tür okullarda hem lise ve hem de meslek lisesi programı uygulanır.

SONUÇ:

Eğitim, topyekûn bütün milletin geleceği ve beka meselesidir. Yapılacak değişiklikleri çok iyi düşünmek lazım. Gençlerin en kıymetli zamanlarını işsiz ve başıboş geçirmemeleri için; ilgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkarılması, başarılı ve mutlu olabilecekleri bir mesleği seçmeleri, büyük önem arz ediyor. Bakanlığın, il ve ilçe milli eğitim müdürleri ile meslek lisesi müdürlerinin sanayici ve işadamlarıyla istişare ve teknolojiyi de takip ederek ihtiyaç duyulan meslek dallarında eleman yetiştirilmesi ile hem gençlere iş imkânı sağlanarak işsizlik sorunu çözümlenir ve hem de ekonomiye katkı sağlanmış olur. Ancak bu sayıyı artırma yönündeki çalışmalar, meslek liselerinin yeterli olmasına bağlıdır. Eğer yeterli değilse, mutlaka ihtiyaca göre yenilerinin yapılması gerekir. **Şüphesiz ki insanların huzur ve mutluluk içinde yaşamaları, herkesin doğup büyüdüğü yerde iş ve aş imkânı bulmasına bağlıdır. Bunun için de ülkenin her tarafında, bölgenin özelliğine göre, yeni fabrikalar kurulması, hayati öneme haizdir. Bu tedbirleri almak, büyüklerin ve yöneticilerin görevidir.**

Ehliyet, liyakat, tecrübe, adalet ve emanetin ehline verilmesi, aslında pekçok problemin çözümüdür. Bunlar olduğu zaman, birçok problem ortadan kalkar; esasen bunlar olursa zaten problem olmaz!

1- Bazı işadamı dostlarım, meslek eğitimi konusunda bir yazı yazmamı istediler. Ağustos ayı tam da kayıt zamanı. İnşallah faydalı olur.

2- İstanbul İnsani ve Toplumsal Kalkınma Programı, Genç İşsizlik: Çözüm ve Öneriler, s: 5; Kabaklı, Esra-Gür, Murat, Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu, Afyon Kocatepe Üniversitesi, s: 1-16.

3- Nur sûresi /24, âyet: 32

4- İnşirâh sûresi /94, âyet: 7.

5- Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur’an Dili, İstanbul 1971, c: 8, s: 5925; Kur’an Yolu Meâl ve Tefsiri, Komisyon, DİB, Ankara 2007, c: 5, s: 563-564.

6- Meslek liselerinin avantajları, Hatayram.meb.k12.tr

7- 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu (1986), madde: 30; değişik (2001) : 4702 sayılı Mesleki Eğitim Kanun, madde: 30.

8- TMMOB, Türkiye’de İnşaat Mühendisleri Gerçeği, iş, istihdam ve işsizlik raporu.

9- Başaran, İbrahim Ethem, Eğitime Giriş, Ankara 1978, s: 22.

10- Ayrı bir yazıda izah ederiz inşallah.

11- Eurydice, 2011, Eurostat, 2011, 2012; Gülmez, Işıl, Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Yönlendirmelerin İncelenmesi, Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, 9 Bahar (Spring) 2014, 111; Somuncu Ayşe, Türkiye’de Mesleki Eğitim ve İstihdam-Hayaller Beyaz olsa da, Gerçekler Mavi Yaka. DergiPark, Nisan 2020, s: 180-181; Tekin, İlyas, Yeni Eğitim-Öğretim Yılı, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkay Dergi, 2022 Eylül, yıl: 6 sayı: 61, s: 4-9.

12- Meb, 2021-2022 örgün eğitim istatistikleri. Bkz. Somuncu Ayşe, Türkiye’de Mesleki Eğitim ve İstihdam-Hayaller Beyaz olsa da, Gerçekler Mavi Yaka. DergiPak, Nisan 2020, s: 180-181; Tekin, İlyas, Yeni Eğitim-Öğretim Yılı, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkay Dergi, 2022 Eylül, yıl: 6 sayı: 61, s: 4-9.

13- Meb 2021-2022 örgün eğitim istatistikleri.

14- Bkz. Ansiklopedi.vkv.org.tr

15- MEB Örgün Eğitim İstatistikleri, 2004-2018, s: 222; Tekin, İlyas, Yeni Eğitim-Öğretim Yılı, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkay Dergi, 2022 Eylül, yıl: 6, sayı: 61, s: 4-9. Kendi alanlarıyla ilgili meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş, kaliteyi düşürdüğü gerekçesiyle 2017’de kaldırıldı.

16- Bkz. Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri; Somuncu Ayşe, Türkiye’de Mesleki Eğitim ve İstihdam-Hayaller Beyaz olsa da, Gerçekler Mavi Yaka. DergiPak, Nisan 2020, s: 180-181; Tekin, İlyas, Yeni Eğitim-Öğretim Yılı, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkay Dergi, 2022 Eylül, yıl: 6 sayı: 61, s: 4-9.

17- Eurydice, 2011, Eurostat, 2011, 2012; Gülmez, Işıl, Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Yönlendirmelerin İncelenmesi, Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, 9 Bahar (Spring) 2014, 111; Somuncu Ayşe, Türkiye’de Mesleki Eğitim ve İstihdam-Hayaller Beyaz olsa da, Gerçekler Mavi Yaka. DergiPak, Nisan 2020, s: 180-181, Avrupa Birliği Ülkelelerinde Mesleki Yönlendirmelerin İncelenmesi, Tablo: 9;

Tekin, İlyas, Yeni Eğitim-Öğretim Yılı, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Türkay Dergi, 2022 Eylül, yıl: 6 sayı: 61, s: 4-9.

18- Meb MESLEĞİM Hayatım, MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİ, Mesleki Eğitim Merkezleri.

19- Meb MESLEĞİM Hayatım, MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİ, Mesleki Eğitim Merkezleri.

20- Meb MESLEĞİM Hayatım, MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİ, Mesleki Eğitim Merkezleri.

21- Meb MESLEĞİM Hayatım, MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİ, Mesleki Eğitim Merkezleri.

22- Bkz. Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, tarihçe.

23- Bkz. 652 sayılı KHK, madde: 44; Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, tarihçe; MESLEĞİM Hayatım, MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİ, Mesleki Eğitim Merkezleri.

24- Meb İlköğretimde Yönelme Yönergesi, madde: 7/b.

25- Meb Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği, mad: 6/ (2) a.

26- Meb, sözleşmeli öğretmenlik sözlü sınav belgeleri erişime açıldı.

27- Meb Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği, mad: 12, 23, 24, 25, 27, 28.

Meb Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği, mad: 27/1, 2, 3.

29- Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, madde: 37.

30- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, mad: 95.

31- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği; Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği. “Uygulama”, “etkinlik” veya (yabancı) “performans” kelimelerini “sözlü sınav” yerine kullanmak ne kadar doğru! Ne ise, başka bir yazıda değerlendirilebilir.

32- Nahl sûresi /16, ayet: 90.

33- Bkz. Tekin, İlyas, Adalet kitabı, İstanbul 2023, Emanet ve Adalet, Türkay Dergi, 2020 Ekim, yıl: 4, sayı: 38, s: 42-43.

34- Nisâ sûresi /4, âyet: 58.

35- Meb Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği madde: 6/2.

36- Meb MESLEĞİM Hayatım, MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİ, Mesleki Eğitim Merkezleri.

37- Kadim, Metin, Sınavsız Geçiş Sisteminin Akademik Başarıya Etkisi, Asos Journal, s: 418-437.

38- WEF, Dünya Ekonomik Forumu 2023 Raporu.